

I. La sep fundamentan figuron.

Objekttyp: **Chapter**

Zeitschrift: **L'Enseignement Mathématique**

Band (Jahr): **20 (1918)**

Heft 1: **L'ENSEIGNEMENT MATHÉMATIQUE**

PDF erstellt am: **17.09.2024**

Nutzungsbedingungen

Die ETH-Bibliothek ist Anbieterin der digitalisierten Zeitschriften. Sie besitzt keine Urheberrechte an den Inhalten der Zeitschriften. Die Rechte liegen in der Regel bei den Herausgebern. Die auf der Plattform e-periodica veröffentlichten Dokumente stehen für nicht-kommerzielle Zwecke in Lehre und Forschung sowie für die private Nutzung frei zur Verfügung. Einzelne Dateien oder Ausdrucke aus diesem Angebot können zusammen mit diesen Nutzungsbedingungen und den korrekten Herkunftsbezeichnungen weitergegeben werden. Das Veröffentlichen von Bildern in Print- und Online-Publikationen ist nur mit vorheriger Genehmigung der Rechteinhaber erlaubt. Die systematische Speicherung von Teilen des elektronischen Angebots auf anderen Servern bedarf ebenfalls des schriftlichen Einverständnisses der Rechteinhaber.

Haftungsausschluss

Alle Angaben erfolgen ohne Gewähr für Vollständigkeit oder Richtigkeit. Es wird keine Haftung übernommen für Schäden durch die Verwendung von Informationen aus diesem Online-Angebot oder durch das Fehlen von Informationen. Dies gilt auch für Inhalte Dritter, die über dieses Angebot zugänglich sind.

Spécimen de langue internationale *Espérantide* (conciliation de l'Esperanto et de l'Ido), offert par l'auteur en hommage aux lecteurs de *L'Enseignement Mathématique*.¹

SPACO

DA

René de SAUSSURE (Bern, Swislando).

I. LA SEP FUNDAMENTAN FIGURON.

En spaco existas sep, kay nur sep, figuron, kiun estas nur pozician, t. e., kiun entenas nenia grando. Lu estas (fig. 1):

1. La *punkto* (*P*). Irg ni punkto estas nura pozicio kay havas neni amplexo; punkto povas rotaci omnimanere sur si self, ne cestante esti la sama punkto.

2. La *reglo* (*R*), or rekta senfina linio, konsiderata kom spacelemento, kom nedivizibla tuto (kay ne kom serio de punkton). Irg ni reglo estas nura pozicio kay enhavas nenia grando; reglo povas gliti or rotaci sur si self, ne cestante esti la sama reglo.

3. La *edro* (*E*), or senlima plano, konsiderata kom spacelemento, kom nedivizibla tuto (kay ne kom surfaco de punkton). Irg ni edro estas nura pozicio kay enhavas nenia grando; edro povas gliti omnimanere sur si self, ne cestante esti la sama edro.

4. La *sago*, or figuro *PR*, konsistanta el un punkto *P*, ligita al sur un reglo *R*. Punkto *P* estas la *origino*, kay reglo *R* la *stango*, de la sago; ti stango posesas senso plusa (indikata per sagpinto sur fig. 1) kay senso minusa. Irg ni sago estas nura pozicio kay enhavas nenia grando; sago povas rotaci cirker sia stango ne cestante esti la sama sago.

5. La *shildo*, or figuro *PE*, konsistanta el un punkto *P* ligita al sur un edro *E*. Punkto *P* estas la *origino*, kay edro *E* la *folio*, de la shildo; ti folio havas supro (indikata per signo \uparrow) kay infro (indikata per signo \downarrow). La ye edro *E*, en *P* starigita, ortanto estas la *axo* de la shildo. Irg ni shildo estas nura pozicio kay enhavas nenia grando; shildo povas rotaci cirker sia axo, ne cestante esti la sama shildo.

6. La *flago*, or figuro *RE*, konsistanta el un reglo *R* ligita al sur un edro *E* (tio signifas, ke reglo *R* estas rekta linio markita en la plano de la edro *E*). Reglo *R* estas la *stango* de la flago; ti stango havas senso plusa (indikata per sagpinto) kay senso minusa. Edro *E* estas la *folio* de la flago; ti folio posesas supro k. infro. Irg ni flago estas nura pozicio kay enhavas nenia grando; flago povas gliti paralele al sia stango, ne cestante esti la sama flago.

¹ Pour tous renseignements concernant la langue internationale *Espérantide* s'adresser au *Centra Oficeyo*, 10 Hôtelgasse, Berne.

7. La *folyeto*, or figuro *PRE*, konsistanta el un punkto *P*, ligita al sur un reglo *R*, siavice ligita al sur un edro *E*. Punkto *P* estas la origino, reglo *R* la stango, kay edro *E* la folio, de la folyeto; la stango havas antro (indikata per sagpinto) kay postro, kay la folio havas supro kay infro (indikatan per la signon + kay -). Irg ni folyeto estas nura pozicio kay enhavas nenia grando; folyeto ne povas gliti sur si self; el tio seqas, ke se al folyeto *PRE* oni ligas irg nia rigida korpo *K*, la pozicio de ti folyeto plene konigos tiu de la korpo *K*.

La sistemon de rigidan korpon (korparon) estas do reduktiblan al sistemon de folyeton (folyetaron); or, se oni preferas, folyeto estas nenio alia, ol, kio restas, kiam de ni rigida korpo oni forprenas la formo k. la grando.

Resume, el la sep fundamentan pozici-figuron tri estas figuron unelementan (punkto, reglo, edro), tri estas duelementan (sago, shildo, flago), kay un estas trielementa (folyeto).

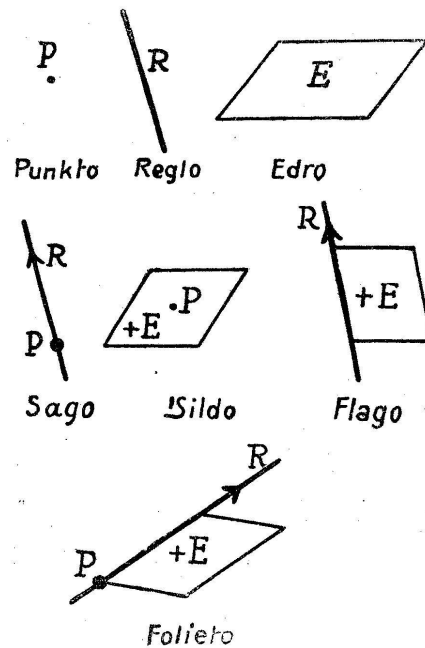

Fig. 1. — La sep fundamentan figuron

II. DIFINON.

Poliserio estas plurople infinita serio de figuron identan, or almeyne samspecan; seque:

unopla serio, enhavanta	∞^1	elementan figuron,	nomivos	<i>monoserio</i>
duopla	"	"	"	<i>biserio</i>
triopla	"	"	"	<i>triserio</i>
qaropla	"	"	"	<i>tetraserio</i>
&c.				&c.

Exemple, punktlinio estas monoserio de punkton (or punktara monoserio), punktsurfaco estas biserio de punkton, reglosurfaco estas monoserio de region (or reglara monoserio), komplezo estas reglara triserio, &c.

Du figuron estas *inversan*, kiam lu estas simetrian una ye la alia relate al ni punkto.

Du figuron estas *kontran*, kiam lu estas simetrian una ye la alia relate al ni reglo.

Du figuron estas *reflektan*, kiam lu estas simetrian una ye la alia relate al ni edro.

Du figuron estas *reciprokan*, kiam lu estas inter su ligatan tiamanere, ke una el la du figuron naskas *lineara* poliserio relate al la alia.

Omni speco de geometrio estas fondata sur la reciprokrelato, kiu existas inter du figuron. Kiam tin figuron estas identan, la korespondanta geometrio nomivos geometrio *unsexa*; kiam lu estas malsaman, ji nomivos *dusexa*.

III. LA TRIDIMENSIA SPACO.

La tridimensia spaco havas strukturo duala, or, se oni preferas, dusexa, kar omnitempe k. omniloke oni bezonas du fundamentan